

Život s meteorem

Knihy Doly de Jong jsou odvážné a současné, protože jejich hrdinové před sebou neuhýbají

MARKÉTA PILÁTOVÁ

Dola de Jongová:
Strážkyně domácího
krbu
Přeložila Magda
de Bruin Hübllová.
Pistorius & Olšanská,
136 stran

Dola de Jong svá stěžejní díla *Pole je tento svět* a *Strážkyně domácího krbu* napsala ve čtyřicátých a padesátých letech minulého století, přesto jsou dodnes obě neuvěřitelně aktuální. Ať se věnuje vykořenění migrantů nebo lásce, dokáže na velkém prostoru a s pomocí čistého a jasného stylu nabídnout nečekaný pohled a hlubokou reflexi, která neztrácí platnost ani dnes.

V románu *Pole je tento svět* (poprvé vyšel v New Yorku v roce 1945) zpracovala prožitky utečenců z Evropy, kteří se bezmocně za druhé světové války tísnili v decentralizované zóně pod mezinárodní kontrolou v Tangeru a čekali, až je nějaká země přijme. Válečná či spíše těsně předválečná zkušenost se odráží i v románu *Strážkyně domácího krbu*, jehož český překlad přichází necelé dva roky po vydání nejslavnější, uprchlické knihy. Zároveň jde však hlavně o příběh dvou přítelkyň, které se rozhodnou bydlet ve sdíleném nájmu. Jejich soužití se postupně promění v jízdu plnou vášnivých citů a milostného vztahu, který ovšem nedojde naplnění.

Pytle dopisů

Dola de Jong, která kvůli židovskému původu opustila v roce 1940 Nizozemsko a usadila se ve Spojených státech, ho napsala na začátku padesátých let a v roce 1954 vyšel v Amsterdamu. Anglické vydání však následovalo až o sedm let později, americké dokonce až v roce 1963: nakladatelství se bála tršakavého obsahu „lásky proti přírodě“ a označila jej za nestoudný a nepublikovatelný.

Čtenářky to však viděly jinak a po vydání chodily spisovatelce do newyorského bytu doslova pytle dopisů. Psát o vztazích dvou žen bylo tehdy opravdu výbušné, přestože *Strážkyně domácího krbu* není ani náznakem knihou erotickou. Spíše než vášeň samu Dola de Jong jemně a citlivě popisuje postoj, jaký k ní hrdinky zaujímají. A nejvíc román nakonec pojednává o podléhání lidem, kteří mají podobu přírodního živlu: fascinují nás, a přitom neúprosně ničí.

Je to kniha o sebezníčovající síle povahy, jež není schopná svou energii využít či usměrnit. A o tom, zda se o to vůbec může pokoušet i jejich okolí, nebo nechá tyto meteority prosvištět skrze vlastní život tak, jako to udělala hlavní hrdinka a vypravěčka Bea, ona strážkyně domácího krbu. Právě díky oslnivému světlu přítelkyně Eriky – s její odvahou, vnitřními konflikty, záchvaty energie i výbuchy vzteku – se nakonec Bea coby její protějšek dostává z vlastní nanicovatosti a dokáže si uvědomit, jak neumí žít.

Vzácný je přitom v románu lakonický, až všední aspekt – hrdinky nejsou avantgardní umělkyně ani nežijí dobrodružný život. Rozervaná, nespolehlivá a zbrklá Erika sice pracuje jako začínající novinářka, ale její kariéra je spíše detailem než určujícím prvkem, a její spolubydlící je „jen“ úřednice ve firmě. Obě mají hluboko do kapsy a obě k sobě cítí velkou náklonnost a souznění, jemuž se Erika marně snaží dát tvář mileneckého

vztahu. Její spolubydlící není schopná si svou orientaci přiznat a navazuje neúspěšné polovičaté vztahy s muži, kterými Erika pohrdá: „Muži stojí jako stíny v kulisách mého života. Na jevišti, kde hrála hlavní roli Erika, pro ně nebylo místo.“

Děj se odehrává v předvečer německé invaze do Nizozemska. A když se pak poloviční Židovka Erika přidá k odboji, cesty obou přítelkyň se definitivně rozejdou. Nerozhodná Bea opět volí bezpečnější cestu a Erika se v konečném záchvatu sebezníčení vrhá do posledního dobrodružství ilegality a sabotáží.

Výsledky volby

„Erika byla bezstarostný člověk, který druhým nedlužil vysvětlení,“ vzpomíná s odstupem let Bea ve strhující studii o povaze milostného vztahu; o ochotě poddat se druhému, rozpustit se v jeho světě a životě. Zpočátku věrná následovnice však nakonec sama sobě nedovolí, aby se nechala vláčet Eričinou silou a vrtochy. Když se Erika rozhodne v záchvatu nudy a ve strachu ze stereotypu přestěhovat na venkov, následuje ji, ale na venkově pak vytrvá, i když se Ericce po pár měsících začne tamní svět zajídat. Ve svém vzdoru nakonec najde Bea vytoužený klid a rozhodne se přežít Eričinu vášeň k životu navzdory tomu, že její vlastní existence bude mnohem matnější, než když kolem ní rotovala jako oddaná planetka.

Bea v ich-formě odhodlaně rekapituluje tuto zásadní část svého života a nijak sebe samu nešetří. Je si vědoma, že za jejím rozhodnutím nepříznat si „nezdravé city“ stojí i dědictví doby, kdy odhalit skutečnou orientaci znamenalo příliš velkou odvalu. „Spustila jsem závoru a za hraničním sloupkem našla svůj azyl, uvnitř zábrany z ostatného drátu utvořeného mnou samou,“ popisuje. Její neuskutečněný coming out přitom je i není prohrou.

Vrhnout se do vztahu s Erikou by pro Beu nakonec mělo fatální následky nikoli proto, že šlo o vztah s ženou, ale o vztah s ničivou silou. Bea tak ničeho nelituje, jen konstatuje: poctivě, nelitostně a bez sentimentality sama sobě předkládá důsledky své volby. A jak připomíná doslov, Dola de Jong se tady už naplno projevuje jako představitelka moderní literatury, „klinicky registrující fakta“.

Spisovatelka po celý život fungovala jako spojka mezi nizozemským a anglicky hovořícím kulturním prostředím. V anglosaském okruhu je také známá jako autorka mysteriózních románů (v roce 1964 získala za román s detektivní zápletkou *Větrník času* Cenu Edgara Allana Poea), proslula i knihami pro dospívající mládež. Pro české čtenáře ale její dílo zůstalo až donedávna neznámé. To se teď díky překladům Magdy de Bruin Hübllové mění a můžeme se tak přesvědčit, že v něm stále zůstává naléhavost sdělení, že za svůj osud každý nese vlastní odpovědnost, přestože ho tragicky formuje válečná tíha. A že její knihy jsou hluboké, odvážné a současné především proto, že jejich hrdinové neuhýbají sami před sebou. ●

Autorka je spisovatelka.

Psát o vztazích
dvou žen
bylo opravdu
výbušné.